

Tweede Evaluatie GPI

‘Resultaten van onderzoek naar beleving, nut, waardering en handhaving’

Uitgegeven door: stichting eX:plain
In opdracht van: Governance Code Veiligheid in de Bouw
Met medewerking van: Rechtsdraaiende Organisatie bv, Arie van As
Acta Safety Professionals bv

Amersfoort, 24 februari 2023

Inhoud

0. Aanleiding	3.
1. Beoogde effecten en aanpak van de evaluatie	5.
2. Conclusies en aanbevelingen	7.
Bijlage 1	
Observaties kritische factoren (vergelijk 2020 – 2022, A. van As)	10.
Bijlage 2	
Observaties ervaringen en meningen uit de praktijk	17.

0. Aanleiding

“Er bestaat een grote hoeveelheid wet- en regelgeving, sectorafspraken en instrumenten om de veiligheid in de bouw te vergroten. Toch vinden er nog veel ongevallen plaats.” (<https://gc-veiligheid.nl>)

Governance Code Veiligheid in de Bouw

Toonaangevende bouwondernemingen, drie landelijke opdrachtgevers en enkele adviesbureaus hebben in 2016 de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVIDB) opgericht. Opdrachtgevers en opdrachtnemers werken hierin samen om de veiligheid in de gehele keten te verbeteren. Er zijn gezamenlijke uitgangspunten en kernwaarden vastgelegd door werkwijzen te harmoniseren en instrumenten te uniformeren. De hele bouwketen wordt daarbij betrokken.

“De ambitie is om daadwerkelijk wat te doen, om als collectief van betekenis te zijn”.

Generieke Poortinstructie (GPI)

Een belangrijk resultaat van de samenwerking binnen de Governance Code Veiligheid in de Bouw is de ontwikkeling van een generieke veiligheidsinstructie: de Generieke Poortinstructie (GPI).

Met deze instructie kunnen de medewerkers, onderaannemers en toeleveranciers direct aan de slag op de bouwlocatie. Hiermee wordt voorkomen dat elke bouwlocatie haar eigen veiligheidsinstructie moet hebben en er wachttijden zijn aan de poort om deze veiligheidsinstructie te volgen.

Sinds 1 april 2019 is de GPI verplicht op alle bouwplaatsen in Nederland. Het doel is het verhogen en stimuleren van veiligheid en veilig gedrag op bouwplaatsen. De kernwaarden die hierbij zijn vastgesteld zijn verantwoordelijkheid, leiderschap en samenwerking. Sinds de invoering van de GPI moeten alle eigen medewerkers en medewerkers van alle onderaannemers en toeleveranciers die werkzaamheden verrichten op de bouwplaats hun GPI gehaald hebben en laten zien om toegang te krijgen tot de bouwplaats.

De GPI instructie en toets wordt digitaal (bijvoorbeeld thuis of collectief op kantoor) doorlopen en het certificaat heeft een geldigheidsduur van 12 maanden.

Tweede Evaluatie GPI

Deze tweede evaluatie van de GPI is onderdeel van de opdracht die door de CEO-kopgroep Governance Code Veiligheid in de Bouw is afgegeven tot realisatie van de GPI. Een en ander zoals ook overeengekomen met de Stichting Samenwerken voor Veiligheid (SSVV). De eerste evaluatie heeft in maart 2020 plaatsgevonden. De GPI was toen 1 jaar beschikbaar en in die periode hebben ruim 200.000 mensen de instructie en toets doorlopen. In de maanden november en december 2022 is de tweede evaluatie uitgevoerd.

De GPI is nu 4 jaar beschikbaar en in die periode is de instructie met toets ruim 650.000 keer doorlopen.

Samenwerken voor veiligheid

De Governance Code Veiligheid in de Bouw heeft in 2020 aan de Stichting Samenwerken Voor Veiligheid (SSVV) gevraagd om verder vorm te geven aan de ontwikkeling van en het draagvlak voor

de GPI mede door het organiseren van betrokkenheid van de 24 (branche)organisaties binnen de (commissie)structuren van SSVV.

De **Stichting Samenwerken Voor Veiligheid (SSVV)** is een samenwerkingsverband van 24 (branche)organisaties uit de Nederlandse industrie. De missie is om werken in een risicovolle omgeving voor iedereen in de keten, van opdrachtverlening tot uitvoering, structureel veiliger en gezonder te maken. (<https://www.ssvv.nl>)

Het is de **stichting eX:plain** die sinds 2017 zorg draagt voor de ontwikkeling, beheer én distributie van de GPI via een geavanceerd online platform. Dat namens de GCVIDB in opdracht van de SSVV.

1. Beoogde effecten en aanpak van de evaluatie

Bij het verlenen van de opdracht voor de tweede evaluatie van de GPI zijn de onderstaande beoogde effecten met bijbehorende vraagstukken gedefinieerd:

- inzicht krijgen in de mening van ‘opinieleiders’ over de opvolging van conclusies en aanbevelingen uit 1e evaluatie;
- inzicht krijgen in de mening van met name operationele medewerkers over de GPI op de gebieden beleving & nut, waardering en handhaving.

Doel hiervan is om een breed en onafhankelijk beeld van de huidige stand van zaken van de GPI te schetsen op basis waarvan de stakeholders hun besluitvorming over beleid en vervolgvactiteiten kunnen baseren. Dat met als uitgangspunt *“de ambitie om daadwerkelijk wat te doen, om als collectief van betekenis te zijn”*.

De hiervoor beoogde effecten en benoemde onderliggende vraagstukken hebben geleid tot het formuleren van drie aparte deelonderzoeken.

Voor de uitvoering van deze 2-e GPI evaluatie zijn de volgende drie onderzoeken uitgevoerd.

I. Onderzoek kritische factoren: vergelijking met de resultaten van onderzoek in 2020, op basis van interviews

Dit deelonderzoek is uitgevoerd door de ‘Rechtsdraaiende Organisatie bv, de heer Arie van As.

Er hebben in totaal 8 interviews plaatsgevonden met ‘opinieleiders’/betrokkenen uit het veld van bouw en veiligheid in de bouw. In bijlage 1 zijn de kritische factoren beoordeeld ten opzichte van de stand van zaken per 31-03-2020.

II. Een onderzoek naar beleving & nut, waardering en handhaving van de GPI op basis van interviews

Dit deelonderzoek - vooral gericht op operationele medewerkers werkzaam bij enkele van de grote bedrijven - is uitgevoerd door ‘acta Safety Professionals bv’.

Op basis van de uitkomsten van de eerste evaluatie in maart 2020, gesprekken met opdrachtgevers, ervaringen uit de praktijk en aandachtspunten zoals geformuleerd door de Kerngroep Governance code veiligheid in de bouw (GCVB), zijn vragen opgesteld voor gesprekken met opdrachtgevers en operationele medewerkers uit de praktijk.

Een onderzoeksteam samengesteld uit deskundigen op het gebied van veiligheid en ruime ervaring in de Bouw/Infra/Installatie heeft op locaties verspreid over Nederland gesprekken gevoerd met uiteindelijk 56 operationele medewerkers werkzaam in diverse functieniveaus.

In de bijlage 2 zijn de belangrijkste bevindingen van deze interviews beschreven. Die observaties zijn aangevuld met de resultaten van deelonderzoek 3, de online enquête.

III. Online enquête Generieke Poortinstructie 2022

Deelonderzoek 3 is uitgevoerd door eX:plain in de maanden november en december 2022. In die periode hebben 83 personen aan het onderzoek deelgenomen (= 60,6 % van het totaal verzonden enquêtes) door te reageren op een vragenlijst bestaande uit 24 vragen.

Die vragen (c. q. de antwoorden daarop) zijn ook te rubriceren naar de drie hiervoor genoemde categorieën 'Beleving en nut', 'Waardering' en 'Handhaving'. De resultaten van de online enquête zijn daarom in samenhang met de resultaten van deelonderzoek 2 in bijlage 2 gepresenteerd.

Ondanks de vrij eenvoudige opzet van deze evaluatie zijn erg veel reacties verzameld over uiteenlopende aspecten van de GPI. De beoogde betrokkenheid van operationele medewerkers werkzaam in diverse lagen van de organisaties heeft goed bijgedragen aan de doelstelling van het onderzoek.

eX:plain heeft de resultaten van de drie deelonderzoeken in onderlinge samenhang in de vorm van deze rapportage opgesteld. Dat in samenwerking en met goedkeuring van de Rechtsdraaiende Organisatie bv, Arie van As en Acta Safety Professionals bv.

2. Conclusies en aanbevelingen

In de afgelopen vier jaren zijn de GPI instructie en toets 650.000 keer doorlopen en succesvol afgerond. Dat is een enorme prestatie en dit resultaat is tekenend voor de grote slagkracht van de GCVIDB.

De GPI is een instrument/maatregel in een heel repertoire aan instrumenten/maatregelen van uiteenlopende partijen. Initiatiefnemers, betrokkenen, management en gebruikers van grote en kleine bedrijven hebben inmiddels vier jaar ervaring met de GPI opgedaan. Die conclusies en aanbevelingen, ideeën en overwegingen voor vervolg, zijn hierna - als resultaat van de drie deelonderzoeken - beschreven.

Ten aanzien van de onderwerpen beleving & nut, waardering en handhaving blijkt als volgt.

Beleving & nut

58,9% van de respondenten van de online enquête geeft aan dat de GPI een positieve bijdrage levert aan de veiligheid en het veiligheidsbewustzijn op de bouwlocatie. De interviews bevestigen dat positieve beeld. Ook als geïnterviewden scherp kritisch zijn over aspecten van de GPI dan wordt gesteld dat de GPI bijdraagt aan de veiligheid en het veiligheidsbewustzijn.

Een meerderheid van de respondenten zegt dat de GPI bijdraagt aan het stimuleren van veilig werken in het eigen bedrijf, het eigen veiligheidsbewustzijn en dat van de medewerkers/collega's (respectievelijk 56,2%, 54,8% en 56,2%).

Slechts 31,5% van de respondenten geeft aan dat de GPI andere veiligheidsinstructies (van eigen bedrijf, branche of opdrachtgever) kan vervangen. Daarvoor is de GPI te generiek en is er te weinig aansluiting met de maatregelen en reglementen die specifiek voor de bouwlocatie/het project gelden.

Uit de interviews en online enquête blijkt een hoge tevredenheid over de in de instructie aangeboden onderwerpen. Het feit dat een medewerker zelf de onderwerpen kan aanklikken die relevant zijn voor de functie krijgt veel positieve reacties.

Aandachtspunten zijn het ontbreken van 'ergonomie' en de context 'wegenbouw'.

De GPI heeft ondanks de waardering voor alle technische en inhoudelijke ontwikkelingen een negatief imago. Dat met name als gevolg van de 'top down' implementatie van jaren geleden. Over aanleiding en doel is destijds (en daarna) onvoldoende gecommuniceerd. Dat was ook al een constatering tijdens de eerste evaluatie. De aanbevelingen van toen, gericht op het vergroten van draagvlak en gebruik (beleving en nut), zijn uiteindelijk met onvoldoende daadkracht ter hand genomen. Hierdoor wordt de GPI gezien als weer een extra's instrument naast alles wat er al is.

Het nut en de noodzaak van de GPI is bij veel van de geënquêteerden niet helder. Dat niet alleen bij de 'ondertekenaars' maar ook bij 'onderschrijvers' van de Code.

Een specifiek punt van zorg is het ontbreken van draagvlak in onderste lagen van de uitvoerende/operationele medewerkers.

Aanbevelingen

- a. Doe onderzoek naar de specifieke wensen en eisen van operationele medewerkers en betrek hen bij planvorming gericht op toekomstige ontwikkelingen.
- b. Maak de meerwaarde (nut en noodzaak) voor de opdrachtgever én de uitvoerende partij in de communicatie veel meer expliciet. Leg een relatie tussen “mijn” veiligheid en “onze” veiligheid.

Waardering

52% van de respondenten geeft de GPI het cijfer 7 of hoger (en 68,4% het cijfer 6 of hoger). 61,6% vindt dat de GPI voldoende aansluit op de dagelijkse praktijk.

Van alle kandidaten die de GPI doorlopen en de toets maken, geeft 70% aan de GPI te waarderen met het cijfer 8 of hoger (cijfer op basis van structurele online monitoring van waardering).

Die waardering en percentages zijn hoog te noemen, zeker gezien de breedte van de doelgroep in uiteenlopende sectoren van de bouw en de geplaatste kritische kanttekeningen (zie bijlagen).

Opvallend is de uiteenlopende kijk op de vraag hoe specifiek/generiek de GPI moet zijn om van waarde te zijn.

Positief is de constatering dat geïnterviewden de kracht van samenwerking en de potentie van de GPI benoemen. Er is op grond van ‘prestaties in het verleden’ veel vertrouwen in de doorontwikkeling, de toekomst van de GPI in samenhang met andere instrumenten en systemen. Respondenten geven aan dat er dan wel een duidelijk perspectief moet zijn.

Aanbevelingen

- c. Doe onderzoek naar de mogelijkheid om meer ‘project-/locatie specifieke’ onderwerpen op te nemen in de GPI (is een en ander wel zo specifiek als men zegt?).
- d. Neem het initiatief om ‘het lerend vermogen’ in de sector te vergroten door de GPI te gaan positioneren als een leer- en ontwikkelplatform. Leg daarbij dwarsverbanden naar reeds beschikbare materialen en alternatieve vormen van leren en ontwikkelen.
- e. Veel respondenten geven aan dat elkaar aanspreken en met elkaar het gesprek voeren over veiligheid erg effectief is. De GPI nodigt op dit moment niet uit om met elkaar het gesprek te voeren. Doe onderzoek naar de mogelijkheid om de leereffecten van de GPI te vergroten (denk aan het collectief doorlopen van de instructies én samen het gesprek voeren).
- f. Waardeer de overeenkomsten en overlap, respecteer de verschillen tussen werkvelden in de sector Bouw; contextrijke leeromgevingen hebben een hogere leeropbrengst dan een generiek aanbod.

Toepassing en handhaving

Uit de drie deelonderzoeken blijkt dat de GPI een bekend en veel besproken instrument is dat bijdraagt aan veilig werken. Ook kan worden geconstateerd dat de beoogde doelstelling en het toekomstig perspectief ervan onvoldoende duidelijk is. Dat met een negatief imago als gevolg.

De meerwaarde wordt nog onvoldoende ervaren wat in combinatie met het ontbreken van adequate vormen van controle/handhaving leidt tot weerstand. Vooral het ontbreken van samenhang met andere instrumenten en systemen wordt als een tekortkoming ervaren. Zolang de opdrachtgevers het niet eisen zullen vele onderaannemers de GPI niet toepassen.

Aanbevelingen

- g. Draag zorg voor een koppeling van de GPI met andere instrumenten/systemen zoals de veiligheidsladder (SCL), etc..
- h. De 'Rechtsdraaiende Organisatie bv', Arie van As, vat een en ander als volgt samen.

'Er is een bruikbare tool in gebruik die continu doorontwikkeld wordt.

De aandacht voor de inhoudelijke en functionele doorontwikkeling van de tool is groot. Die inspanningen staan inmiddels in geen enkele verhouding meer tot de aandacht voor implementatie op de werkvloer en de handhaving ervan.

Op basis van de eerste evaluatie in 2020 waren dit al als kritische succesfactoren benoemd. Er is de afgelopen jaren op deze gebieden geen voortgang geboekt.

Als implementatie en handhaving niet meegaan in de verdere ontwikkeling dan is een investering in de doorontwikkeling van de tool zo goed als zinloos.

Steekproefsgewijze toetsing van implementatie en handhaving door middel van audits zijn op korte termijn noodzakelijk. Dit vraagt regie, structuur, mankracht en kost dus geld!

Het feit dat er meerdere veiligheidsinstrumenten in bouw zijn vraagt op korte termijn verder om een duidelijke samenhang tussen deze instrumenten. Die samenhang moet ook voor de medewerkers in de uitvoering volstrekt logisch zijn.

Dit vraagt "alignement" tussen alle betrokken partijen. Wat vraagt om onderling begrip en uitgaan van gemeenschappelijk belang en dus het ondergeschikt maken van het eigen belang van alle partijen.

De realisatie van een dergelijke ambitie kost veel tijd maar is naar mijn mening absoluut noodzakelijk.'

Bijlage 1

Observaties kritische factoren (vergelijking 2020 - 2022, op basis van interviews)

I. Slagkracht Governance Code Veiligheid in de Bouw

1. Verantwoordelijkheid

2020

De sector heeft de verantwoordelijkheid om de veiligheid in de bouw sterk te verbeteren door middel van de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVidB) met kracht opgepakt. Dit met de drie grootste landelijke opdrachtgevers, de grootse bouwbedrijven en enkele aangesloten installatiebedrijven, ingenieursbureaus en adviesbedrijven. De GCVidB is nu en de komende jaren noodzakelijk om tempo te maken. De CEO-kopgroep heeft daarvoor de positie. Deze rol kan op korte termijn (nog) niet worden overgenomen door bijvoorbeeld Bouwend Nederland.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) heeft een dringende oproep gedaan aan de bouwbranche om te leren van grote veiligheidsincidenten en aan te tonen hoe dit lerend vermogen wordt ontwikkeld en toegepast. Deze verantwoordelijkheid wordt door de GCVidB opgepakt.

2022

De verantwoordelijkheid om de veiligheid in de sector verder te verbeteren is de afgelopen jaren door de Governance Code Veiligheid in de Bouw verder opgepakt en uitgebouwd. CEO's zijn betrokken bij veiligheidsontbijten, delen persoonlijke verhalen en benadrukken belang van GC/veiligheid.

Leren van incidenten is leren van elkaar. De top 5 van risico's van alle ondertekenaars staat nu centraal om daaraan extra aandacht aan te besteden. Inmiddels sluiten meer partijen (ook MKB) hierbij aan. Naast de GPI worden op initiatief van de GCVidB ook andere activiteiten uitgevoerd.

2. Leiderschap

2020

CEO's zien en begrijpen nut en noodzaak van een veilige werkomgeving en het introduceren en toepassen van instrumenten zoals de GPI. Middenmanagement heeft echter onvoldoende zicht op ontwikkeling van veiligheidsinstrumenten zoals de GPI. Uniformiteit is het doel. Maar heel veel bedrijven, vooral MKB-bedrijven, doen niet mee. Er is daardoor onvoldoende draagvlak. De rol van de kerngroep GCVidB is cruciaal in de uitvoering van de visie van de CEO-kopgroep. Een scherp overkoepelend doel, bijvoorbeeld het terugbrengen van het aantal ongevallen, ontbreekt.

2022

Er is nog geen scherp (en gecommuniceerd) helder doel geformuleerd.

Alhoewel leiderschap een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, zou een boegbeeld versterkend kunnen werken. Een autoriteit die als 'boegbeeld' de verschillende belangen vanuit de volle breedte kan bewaken en uitdragen is het overwegen waard. Denk aan organisaties zoals NVVK, NEN, SSVV, RIVM, de Nederlandse Arbeidsinspectie. Het blikveld moet verbreden wil de GC en haar ambitie breder onder de aandacht komen.

3. Samenwerking met “de markt”

2020

Betrokken partijen/bedrijven verder in de bouwketen zien de GCVidB nog te veel als een “bouwfeestje”. Niet de gehele keten is betrokken. Maar ook binnen grote bedrijven is nog verkokering. Het ene bedrijfsonderdeel doet wel mee aan de GPI, het andere (nog) niet.

Bouwend Nederland vertegenwoordigt een groot gedeelte van de kleinere aannemers en andere in de bouwketen betrokken partijen. Om uiteindelijk succesvol te kunnen zijn en blijven zullen deze aannemers en partijen moeten aanhaken. GCVidB en Bouwend Nederland werken op dit gebied onvoldoende samen. Zo heeft ieder zijn eigen veiligheidscampagne.

De samenwerking tussen de grote opdrachtgevers onderling (Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf en ProRail) is onvoldoende.

2022

De gehele keten is (nog) niet betrokken. Hier zijn de afgelopen jaren onvoldoende stappen in gezet. Diverse branches zijn niet aangesloten. Hier wordt onvoldoende initiatief in genomen door de GC en SSVV.

Op onderdelen op gebied van veiligheid wordt meer samengewerkt. Bouwend Nederland werkt samen met de GC aan het initiatief ‘lerend vermogen’ met o.a. provincies en gemeenten.

De drie grote opdrachtgevers (ProRail, Rijksvastgoed en RWS) werken nog niet echt samen. Er is wel uniformering op gebied van aanbesteding, echter nog niet voor GPI. Er is wel veel aandacht voor lerend vermogen.

4. Acceptatie door “de markt”

2020

De gehele bouwketen ziet de GCVidB (nog) niet als natuurlijk en leidend orgaan in de aanpak naar een veilig bouwproces. Het gemeenschappelijk belang wordt, zo vinden veel van de afhankelijke partijen van de grote opdrachtgevers en grote opdrachtnemers, niet erkend. Als er acceptatie is, dan is dat vooral gebaseerd op de afhankelijkheid van de grote partijen. Desondanks hebben ca 200.000 mensen de GPI gedaan.

Druk vanuit de OVV, vooral gericht om lerend vermogen te ontwikkelen en toe te passen, helpt om de acceptatie te verhogen.

2022

Lang niet alle (grote) bouwondernemingen zijn of voelen zich betrokken bij de GC. Het initiatief verspreidt zich daarmee onvoldoende snel. Vanuit de GC zijn er onvoldoende ‘verbindende’ initiatieven genomen om partijen bij elkaar te brengen.

Governance Code Veilige Energienetten is vanuit de energiebedrijven een goed initiatief maar wordt door de marktpartijen toch als een onnodige extra code gezien.

5. Communicatie met “de markt”

2020

Duidelijke en éénduidige communicatie over de GCVidB (waarom, hoe en wat) ontbreekt. Sectoren in de bouwketen, die niet aan tafel zitten bij de GCVidB, ervaren een gebrekkige communicatie.

Initiatieven komen daardoor niet aan of worden niet gedragen. GCVidB zal zich meer moeten "openstellen".

2022

Veel bouwondernemingen zijn en/of voelen zich niet betrokken bij de GC. Er is onvoldoende open gecommuniceerd over de ambitie en activiteiten van de GC. Ook bij de brancheorganisaties voor en achter in de keten is door duidelijke en éénduidige communicatie nog veel te winnen op het gebied van draagvlak en samenwerking.

Uit de interviews blijkt ook dat partijen vragen om richting en een boodschap. Vooral MKB bedrijven geven dit aan en verwachten ook initiatief daarin van de GC.

II Overlegorganen (mandaat, samenstelling en functioneren)

1. Kerngroep GCVidB

2020

De Kerngroep kan beschouwd worden als het uitvoerend orgaan van de GCVidB. De afstand van de CEO-kopgroep naar de kerngroep wordt als (te) groot ervaren. De kerngroep, die vooral bemand wordt door veiligheidsdeskundigen uit de grote bedrijven, functioneert inhoudelijk goed. Naast inhoud gaat het veel over kosten. Individueel belang gaat dan nog vaak boven gemeenschappelijk belang.

Een duidelijke visie en samenhang ontbreekt echter. Er zijn veel raakvlakken met allerlei andere initiatieven op het gebied van veiligheid in de bouw. Programmamanagement kan voor meer sturing, coördinatie en verbondenheid zorgen. De kerngroep kan dan de GCVidB verder ontwikkelen en beter uitdragen.

2022

Door de markt wordt ervaren dat zowel vanuit de kerngroep als vanuit de GPI teveel aandacht is voor de nieuwbouw. GPI is vooral gericht op de medewerkers op de bouwplaats met een oriëntatie voornamelijk op bouwkundige aspecten. De markt mist de aandacht voor de voorkant (ontwerpfase) en achterkant (beheer fase) van bouwtrajecten.

De vraag is of (binnen het licht van bovenstaande) de zetelverdeling binnen de kerngroep voldoende representatief is.

III Generieke Poortinstructie (GPI)

1. Inhoud

2021

Er is een product ontstaan met een professionele uitstaling. Er is gekozen voor 3 GPI's (Installatie, Infra en B & U) die inhoudelijk bijna niet van elkaar verschillen, maar qua "look & feel" branche gerelateerd zijn ingericht. Er zijn verschillende meningen over de hoeveelheid GPI's die er zouden moeten zijn; 1, 3 of nog meer. Het lijkt onmogelijk om één generieke instructie te maken. 70% kan

hetzelfde zijn. 30% is sector gebonden. Omdat er geen specifieke voorkeur uit de interviews naar voren komt is er geen directe noodzaak om de huidige opzet van 3 GPI's te wijzigen.

Bij veel medewerkers is bij een eerste kennismaking van de GPI soms nog weinig herkenning van de inhoud. Het gebruikersgemak wordt als laag ervaren. "Het filmpje duurt te lang".

De GPI wordt als éénvoudig beschouwd. Diegenen die de GPI inmiddels beter kennen zien de toegevoegde waarde van het instrument.

2022

De GPI is sinds 2019 inhoudelijk en qua functionaliteiten continu doorontwikkeld. Inmiddels is versie 5.0 van de GPI beschikbaar. Hierdoor blijft de instructie en toets aansluiten bij de behoefte van de initiatiefnemers, inhoudelijk betrokkenen, de bedrijfstakken én de gebruikers.

2. Implementatie

2020

Implementatie is door een belangrijk deel door de sector zelf gedaan. Implementatie is overgelaten aan de betrokken bedrijven zelf. Partijen die niet betrokken zijn komen in de weerstand.

Uniforme toepassing van de GPI is het doel. Heel veel bedrijven hebben echter zelf ook nog hun eigen regels en poortinstructies.

Alhoewel de GPI persoonsgebonden is kan misbruik gemaakt worden doordat er nog geen dubbele verificatie nodig is. Dit zal uiteindelijk in één van de volgende releases worden meegenomen. Het is noodzakelijk dat medewerkers voor behalen van een certificaat of welke toets dan ook regelmatig "lijffelijk" aanwezig zijn.

2022

De implementatie is bij veel organisaties niet vlot of vlekkeloos verlopen. Bij een aantal grote ondernemingen doorlopen de eigen medewerkers wel jaarlijks de GPI instructie en toets.

Als er zich knelpunten voordoen dan wordt in het algemeen gesproken meer gekeken naar het handelen van de ingehuurde partijen dan dat sprake is van een kritische kijk op het eigen handelen als inlener/opdrachtgever. Een verklaring daarvoor is dat organisaties al de handen vol heeft aan zorgdragen voor de GPI verplichting binnen de eigen organisatie.

3. Handhaving

2020

Bij letterlijk één toegangspoort kan de toepassing van de GPI éénvoudig gecontroleerd worden. Bij een "open bouwlocatie" is de vraag of de verantwoordelijke uitvoerder voor handhaving kan zorgdragen. In de praktijk blijkt dat er in veel gevallen niet van te komen. Het ontbreekt de uitvoerder (of operationeel leidinggevende) vaak aan tijd. Handhaving op de bouwplaats blijft moeilijk omdat de uitvoerder die toegang weigert dan een productieprobleem voor zichzelf "organiseert".

Handhaving zal zoveel mogelijk voor aanvang werk geregeld en zeker gesteld moeten worden. Geconstateerd afwijkend gedrag wordt niet gecorrigeerd.

Vanuit de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever worden geen beheersmaatregelen gevraagd/geëist.

2022

Een aantal grote ondernemingen heeft een eigen (sanctie)beleid m.b.t. de toepassing en handhaving van de GPI. Toch blijkt dat lang niet altijd effectief omdat praktische overwegingen en de werkdruk toch nog vaak prevaleren boven de maatregelen die bijdragen aan veilig werken.

Naar blijkt wordt niet structureel, consequent gecontroleerd of medewerkers beschikken over het GPI certificaat. Opgemerkt is dat het ontbreken van deze vorm van handhaving ook geldt voor het VCA diploma.

Hierdoor is het effect van de GPI (en VCA) niet op het gewenste niveau.

Ten aanzien van 'Handhaving' is de gedachte dat er veel goede initiatieven zijn waar GPI (maar mogelijk ook VCA) bij kunnen aansluiten of een voorbeeld aan kunnen nemen.

4. Auditing

2020

Er is in de gehele bouwketen geen onafhankelijke audit op implementatie en handhaving van de GPI. Daardoor is de kwaliteitscirkel (normstelling, controle bij uitvoering en onafhankelijke toetsing) niet gesloten. Bij een aantal grote bedrijven is deze audit voor een deel in de interne processen belegd; interne audits en Management Review.

VCA-auditoren zouden ook de handhaving van de GPI op bouwplaatsen kunnen toetsen.

Een belangrijk vraagstuk is hoe de toepassing van de GPI juridisch afgedicht kan worden.

2022

Op de toepassing en het gebruik van de GPI wordt geen systematisch toezicht gehouden. De Kerngroep GC wordt wel periodiek geïnformeerd over ontwikkelingen en het gebruik van de GPI. Er is geen gesloten kwaliteitscirkel (PDCA): plan (en doel), toepassing, check (en audit) en gericht verbeteren.

De GCvidB heeft natuurlijk zowel in 2020 als in 2022 de implementatie/acceptatie van de GPI als algeheel instrument laten auditten.

IV De Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers (VCA)

1. GPI in relatie tot VCA

2020

Het gaat bij de GPI vooral over houding en gedrag. VCA is de basis en is gecertificeerd. Het algemene beeld is dat er een duidelijke relatie tussen VCA (certificaat voor 10 jaar) en de GPI (certificaat voor 1 jaar) op dit moment ontbreekt. De (door)ontwikkeling van de GPI zal in samenhang met de VCA moeten gaan plaatsvinden. Het lijkt niet verstandig om op korte termijn aan de inhoud/vorm van de VCA te gaan "sleutelen". Dit zal ongetwijfeld tot weerstand leiden, omdat heel veel bedrijven, zoals opleidingsinstituten, afhankelijk zijn van VCA.

De te bouwen relatie tussen VCA en GPI moet vanuit het perspectief van de gebruikers plaatsvinden. Zij moeten nut, noodzaak, gebruik en handhaving begrijpen.

2022

Een koppeling tussen de GPI en VCA is al lange tijd een wens en op niet al te lange termijn noodzakelijk. Het lijkt wenselijk en wellicht noodzakelijk om op termijn ook een koppeling tussen het DVP en de GPI te realiseren.

Een aantal grote ondernemingen werkt al aan een systeem waarbij d.m.v. een digitale pas kwalificaties worden vastgelegd.

V Organisatie

1. Slagkracht SSVV

2020

De Stichting Samenwerken Voor Veiligheid (SSVV) is een samenwerkingsverband van 22 (branche)organisaties uit de industrie. Dit gaat verder dan alleen de bouw. SSVV beheert de VCA. SSVV kent een uitvoerend bureau van 6 medewerkers dat verantwoording aflegt aan het bestuur en secretariaat voert. Het dagelijks bestuur komt vier keer per jaar bij elkaar. SSVV heeft de ambitie om het veiligheidsplatform van Nederland te worden.

Bij het SSVV ontbreekt het echter aan een duidelijke visie en een plan waar gericht aan gewerkt wordt en daarmee aan daadkracht en besluitvaardigheid met betrekking tot het verbeteren van de veiligheid in de bouw. SSVV is “merkwaardig” onbekend in de bouwwereld.

De GCVidB is opgericht zonder betrokkenheid van SSVV. SSVV voelt zich onvoldoende betrokken bij de ideevorming van de GPI. Dat heeft met name in het bestuur tot weerstand geleid en tot afwijzen van financiële steun aan de GPI. Daarnaast is bij de kleinere bouwers, vertegenwoordigd in SSVV, weerstand ontstaan.

Inmiddels is SSVV door middel van haar College van Deskundigen betrokken bij de (door)ontwikkeling van de GPI en eigenaar van de GPI. SSVV wil graag de regie over de GPI naar zich toetrekken.

2022

De GCVidB heeft grote stappen gezet om de betrokkenheid van SSVV bij de GPI formeel en inhoudelijk structureel te organiseren. SSVV vertegenwoordigt enkele grote organisaties maar vooral ook veel belangrijke kleine sectoraal of naar beroepsgroep georganiseerde partijen die in veel mindere mate kunnen of willen investeren. Een regierol voor SSVV lijkt daarom niet realistisch.

2. Slagkracht Bouwend Nederland

2020

Veiligheid heeft in de jaren 2009-2016 amper op de agenda van Bouwend Nederland gestaan. In 2017 is dit door directie en bestuur opgepakt. Bouwend Nederland kan op dit moment niet de slagkracht ontwikkelen om als sturend en uitvoerend orgaan voor veiligheid in de bouw op te treden. Maar Bouwend Nederland is wel een belangrijke partner van de GCVidB in de “uitrol” omdat het ca 60% van de kleinere aannemers vertegenwoordigt die voor de GCVidB moeilijk bereikbaar zijn.

De vraag is of Bouwend Nederland wellicht op termijn de rol van de GCVidB kunnen overnemen.

2022

Bouwend Nederland kan de Governance Code niet overnemen. De code is immers getekend door individuele bedrijven en organisaties. Met name opdrachtgevers zijn via Bouwend Nederland niet vertegenwoordigd.

Samenwerking met Bouwend Nederland kan en moet veel beter.

BIJLAGE 2 Observaties ervaringen en meningen uit de praktijk

Op basis van 56 gesprekken met operationele medewerkers ontstaat een beeld over hoe 'op de werkvloer' gedacht wordt over 'Beleving en nut', de 'Waardering' voor en 'Handhaving' van de GPI wordt gedacht. De afname van de enquête is in de praktijk met verschillende lagen operationele medewerkers uitgevoerd.

Die observaties zijn aangevuld met de resultaten van deelonderzoek 3, de online enquête. Daaraan hebben zoals gezegd 83 personen deelgenomen (= 60,6 % van het totaal verzonden enquêtes) werkzaam bij zeer uiteenlopende functies bij een scala aan verschillende organisaties.

Beleving en nut

De GPI zorgt voor een verhoogd veiligheidsbewustzijn. Het jaarlijks uitvoeren van de GPI zorgt voor een goede vernieuwing van het besef van de risico's in de bouw.

Zelf zeggen de operationele medewerkers regelmatig dat de GPI goed is voor anderen maar dat dit voor hen zelf geen toegevoegde waarde heeft. Hoewel niet iedereen positief is over de GPI wordt wel ingezien dat het bijdraagt aan een verbetering van de veiligheid. Hoewel men niet altijd de directe invloed van de GPI op het veiligheidsgedrag inziet, draagt het consequent benoemen van de risico's en maatregelen onvermijdelijk bij aan het veiligheidsgedrag/-besef van de operationele medewerkers.

De GPI heeft veel overlap met de poort-instructie die wordt geleverd vanuit de bouworganisaties. Desondanks geeft men aan dat die niet vervangen kunnen worden door de GPI. Dit heeft te maken met de maatregelen en regelementen die specifiek voor de bouwlocatie/het project gelden.

Een groot probleem voor de GPI is dat veel medewerkers een negatief beeld hebben over de GPI. De GPI wordt nog niet gedragen onder de verschillende lagen van operationele medewerkers. De invoering van de GPI is 'van bovenaf' opgelegd zonder een goede toelichting over de achtergronden en doelstellingen. Hierdoor zien veel medewerkers het als een extra verplichting in plaats van een middel om de veiligheid te verbeteren. Dit zorgt ervoor dat men zich minder openstelt om de informatie die gegeven wordt in de GPI tot zich te nemen.

Met betrekking tot de onderwerpen die aan bod komen in de GPI is opgemerkt dat de wegenbouw in hoge mate ontbreekt in de GPI. Voor de rest is iedereen zeer tevreden over de aangeboden onderwerpen. Ook het feit dat een medewerker zelf de onderwerpen kan aanklikken die relevant zijn voor de functie krijgt veel positieve reacties.

Dit beeld wordt bevestigd door de respons op de online enquête (de vragen 8, 9, 10, 11 en 12).

Helpt de GPI om veilig werken te stimuleren bij u in het bedrijf?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
● Ja	41	56,2%
● Nee (graag een toelichting)	32	43,8%

Heeft de GPI positieve invloed gehad op uw eigen veiligheidsgedrag?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	40	54,8%
<input type="radio"/> Nee (graag een toelichting)	33	45,2%

Helpt het jaarlijks volgen van de GPI om veiligheidsbewustzijn bij medewerkers te stimuleren?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	41	56,2%
<input type="radio"/> Nee (graag een toelichting)	32	43,8%

Zou de GPI andere veiligheidsinstructies (van eigen bedrijf, branche of opdrachtgever) kunnen vervangen?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja (graag een toelichting)	23	31,5%
<input type="radio"/> Nee	50	68,5%

Vindt u dat de GPI in de afgelopen jaren een positieve bijdrage heeft geleverd aan de veiligheid en het veiligheidsbewustzijn op de bouwlocatie?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	43	58,9%
<input type="radio"/> Nee (graag een toelichting)	30	41,1%

Waardering

Operationele medewerkers in de bouw zijn door de constante ontwikkeling en vernieuwingen tevreden over de werking van de GPI. De vragen sluiten goed aan op de praktijk en de instructievideo's worden als positief ervaren.

Wel zijn er nog geregeld technische problemen waarbij de instructievideo's vastlopen waardoor de GPI opnieuw gedaan zal moeten worden. Daarnaast zijn er meldingen gekomen dat de GPI niet goed op telefoon werkt en dat de vragen niet altijd duidelijk waren geformuleerd. Deze frustratie resulteert vaak in een negatief beeld van de GPI waardoor het zijn doel voorbijschiet.

Wat verder opvalt is dat veel mensen de potentie van de GPI wel inzien. Hoewel ze niet alles aan de huidige GPI goed vinden, hebben ze vertrouwen in de toekomst. Dit vertrouwen is mede gebaseerd op de grote vooruitgang die de GPI in de afgelopen jaren heeft geboekt.

De operationele medewerkers geven aan dat de GPI ook voor andere sectoren toepasbaar zou zijn. Daarvoor moet de GPI natuurlijk wel op de betreffende sector/context worden afgestemd.

Deze overwegend positieve waardering blijkt ook uit de respons op de online enquête (de vragen 13, 14, 15 en 16).

Sluit de GPI voldoende aan op de dagelijkse praktijk op de bouwlocatie?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	45	61,6%
<input type="radio"/> Nee	28	38,4%

Zou de GPI ook voor andere sectoren (bijvoorbeeld voedingsindustrie, petrochemie, distributie) een positieve bijdrage kunnen leveren om veilig werken te stimuleren?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	35	47,9%
<input type="radio"/> Nee	38	52,1%

Met welk rapportcijfer waardeert u de GPI op onderstaande schaal van 1 tot 10?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> 1/10	4	5,5%
<input type="radio"/> 2/10	2	2,7%
<input type="radio"/> 3/10	8	11,0%
<input type="radio"/> 4/10	3	4,1%
<input type="radio"/> 5/10	6	8,2%
<input type="radio"/> 6/10	12	16,4%
<input type="radio"/> 7/10	19	26,0%

● 8/10	12	16,4%
● 9/10	7	9,6%
● 10/10	0	0,0%

Indien u een cijfer lager dan 7 gaf: op welke gebieden zou de GPI verbeterd worden, zodat u een hogere waardering geeft? (33 x beantwoord)

Functioneel en inhoudelijk

- Taligheid is probleem voor laag opgeleid personeel.
- Meer vreemde talen aanbieden, zoals Slowaaks, Tsjechisch, Hongaars.
- Meer aandacht voor ergonomie, vooral gericht op fysiek zware beroepen.
- Meer inzetten op aanspreken en de dialoog over veiligheid bespreken op de werkplek.

Toepassing en Handhaving

- De GPI moet door veel meer bedrijven en bouwplaatsen wordt toegepast, stel het verplicht.
- Het online aanbod heeft absoluut voordelen qua tijd en plaats. De mogelijkheid voor fraude bij de toets is daardoor groot.
- Er zijn teveel verschillende poortinstructies en te veel veiligheidssystemen in omloop, dit moet er 1 worden.
- Elk project heeft z'n eigen introductie en bij behorende filmpjes. Dit sluit beter aan bij het project met de bijbehorende specifieke veiligheidseisen.
- Doel van de GPI is om de toegang voor meerdere bouwplaatsen toegankelijk te maken i.p.v. dat elke bouw zijn eigen instructies heeft. Een prachtig streven! De praktijk leert dat bouwplaatsen vaak alsnog een eigen instructie naast de GPI hanteren. Daardoor is het hele effect/voordeel van GPI weg. Sterker nog, het wordt daardoor een ballast en zorgt alleen maar voor extra verwarring.
- Instructies koppelen aan VCA of in bedrijfseigen instructie opnemen.
- Het ligt niet zo zeer aan de inhoud van de GPI maar meer om het idee dat er al aan zoveel certificeringen moet worden voldaan. Denk aan VCA en Veiligheidsladder.
- Up-to-date praktijk voorbeelden, benaderen met het idee dat het ervaringsdeskundige zijn op het gebied van veiligheid die dit invullen, zorgen dat GPI op elk werk dekkend is waardoor bedrijven niet hun eigen poortinstructies introduceren.
- Vanuit de GPI bedrijven en projecten actief benaderen om GPI te hanteren en niet weer een projectgebonden instructie met alle administratie perikelen erbij.
- Tevens is het dubbelop aan VCA en alle toolboxes, veiligheidstrainingen die vanuit ons als werkgever en bij de opdrachtgever worden gegeven.
- Koppelen aan VCA database en andere poortinstructiesystemen
- GPI als vervanging laten zijn voor DVP voor werkzaamheden buiten risicozone spoor
- Geldigheid verlengen, bv naar 5 jaar. Via een app op telefoon te maken.
- Waarom een jaarlijkse herhaling? is om de 3 of 5 jaar niet beter? Video's kunnen tot wel 2uur duren om de gpi te maken.
- Meer laten aansluiten bij de belevingswereld van de verschillende organisaties en diens medewerkers.

- Op zich is de GPI instructie en toets prima. Heeft echter geen toegevoegde waarde. Op elke bouwplaats van opdrachtgever (energieleverancier, afvalverwerker, spoorproject, grote aannemer) krijg je namelijk nog een bouwplaat instructie).
- De GPI is in mijn ogen, net als de VCA een tool om kennis naar de projectmedewerkers te brengen. De frequentie van de afname is te laag om dit goed tussen de oren te brengen.

Handhaving

De controle op, de handhaving van, de GPI wordt vaak bij de ingang gedaan. Als men niet in bezit is van de GPI dan wordt de medewerker niet toegelaten op de bouwlocatie. Een ingangscntrole is echter niet altijd mogelijk. In die situaties wordt er niet of nauwelijks gecontroleerd op de GPI. Dit is vaak het geval bij kleinere projecten of bij het opstarten van een bouwlocatie.

Daarnaast ontstaan er problemen wanneer er door externe organisaties korte klussen moeten worden uitgevoerd. Wanneer zij niet in het bezit zijn van een GPI zijn zij niet in de gelegenheid om die dag nog zowel hun GPI als de opdracht uit te voeren. In dit geval wordt er regelmatig voor gekozen om de opdracht alsnog uit te laten voeren zonder GPI.

Uit de beantwoording van de online enquête blijkt dat de GPI een bekend instrument is met een duidelijk doel maar dat de 'Handhaving' ervan tekort schiet (vragen 17, 18, 19, 20, 21 en 22)

Wordt er binnen uw bedrijf gecommuniceerd dat de GPI op de bouwlocatie nodig is?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	66	81,5%
<input type="radio"/> Nee	15	18,5%

Wordt er op de GPI gecontroleerd/gehandhaafd?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	56	69,1%
<input type="radio"/> Nee	25	30,9%

Is handhaving nodig voor u om de GPI te doen?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	38	46,9%
<input type="radio"/> Nee	43	53,1%

Wordt er op de bouwlocatie gesproken over de GPI?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	41	50,6%
<input type="radio"/> Nee	40	49,4%

Spreekt u een collega of een onderaannemer actief aan op het veiligheidsgedrag?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	78	96,3%
<input type="radio"/> Nee	3	3,7%

Controleert u collega's en/of onderaannemers op de GPI?

Antwoord	Antwoorden	Ratio
<input checked="" type="radio"/> Ja	38	46,9%
<input type="radio"/> Nee	43	53,1%

-